

SKEPP 20 jaar

C.N.M. Renckens

Op de bloedhete zaterdag 5 juni 2010 vierde de Belgische sceptische vereniging haar 20-jarig bestaan met een boeiend symposium in de fraaie en aangenaam koele Pacificatiezaal van het Gentse stadhuis. Er was een keur aan uitstekende sprekers en de reeks werd geopend door Tim Trachet die over de oprichting van SKEPP vertelde. Initiatiefnemers waren enkele sterrenkundigen geweest, onder wie hijzelf, die zich in toenemende mate ergerden aan de verhalen over UFO's en over de grote populariteit van de astrologie. Zij hadden het slimme idee om contact te zoeken met medici, onder wie Wim Betz, en richtten – het noodlot en bijgeloof tartend – met dertien personen SKEPP op.

'Geloof niets van wat u hoort en geloof slechts de helft van wat u ziet.'
Benjamin Franklin, geciteerd tijdens het symposium.

Pacificatiezaal

De voordrachten werden creatief aan elkaar gepaard door mentalist Gili, die zijn toch door en door sceptische gehoor enkele malen met goocheltrucs wist te verrassen. Een erg leuk verhaal werd gebracht door de Britse psycholoog en voorzitter van ASKE (*Association for Skeptical Inquiry*) Michael Heap, die de lotgevallen beschreef van een patiënt, die meende de oplossing voor alle economische problemen van de wereld te hebben gevonden. Deze gepensioneerde man schreef stukken en brieven die nergens geplaatst werden of niet beantwoord. Hij betrok wijzigingen in het programma van wereldleiders als Obama direct op zichzelf, menende dat zij hem bewust wilden ontlopen. Het gebrek aan weerklank maakte de man steeds woedender en zijn gedrag werd steeds extremer. In doffe wanhoop pleegde de man uiteindelijk zelfs een moord en werd opgenomen in het gekkenhuis. Heap vroeg zich af of de afloop van

dit verhaal even droevig zou zijn geweest als de man er wel in was geslaagd een clubje volgelingen om zich heen te verzamelen. Na de thee-pauze kwam de éminence grise van de Belgische wijsbegeerte, Etienne Vermeersch, aan het woord, die op de van hem bekende charmante en informele manier van spreken de spanningen tussen sceptici en democratie besprak. Hij ging daarbij in de fout toen hij – bezielde door de beste bedoelingen – voorstelde om inzake de regulering van de immer bij de bevolking populaire homeopathie genoeg te nemen met een compromis. Een verbod achtte hij niet haalbaar en ondemocratisch, waarop hij voorstelde de beoefening der homeopathie alleen aan artsen voor te behouden. Wim Betz en meerderen in

zijn gehoor fronsten hierbij hun wenkbrauwen. Vermeersch beloofde zijn losse gedachten nog eens te zullen ordenen en een en ander nog eens op te zullen schrijven. De jonge filosoof Griet Vandermassen deed een scherpe en doeltreffende aanval op het postmodernisme, dat ook in de academische wereld ruimte biedt aan veel irrationalisme en pseudowetenschappelijk denken. Wartaal wordt in die kringen soms zeer serieus genomen. Wim Betz sloot de reeks sprekers af met een verontrustend verhaal over het 'consumentenbedrog' in de alternatieve geneeskunde, dat mogelijk gemaakt wordt door een falende wet- en regelgeving met name ook op Europees niveau en riep op tot actie daartegen.

Na afloop was er een receptie in de Pacificatiezaal en 's avonds een feestelijk diner van het SKEPP-bestuur, waarbij op uitnodiging ook Nienhuys en ondergetekende deelnamen. Ik sprak bij die gelegenheid onderstaande tafelrede uit:

'Beste vrienden van Skepp!'

Het is met veel genoegen dat ik u namens de Nederlandse Vereniging tegen de Kwakzalverij feliciteer en complimenteer met uw 20-jarig jubileum. Reeds vanaf uw oprichting hebben er goede, zij het niet altijd even intensieve banden bestaan tussen onze beide organisaties en ik herinner mij als de dag van gister dat Wim Betz lid werd van onze Vereniging en mij zo'n 21 jaar geleden verzocht hem onze statuten toe te sturen, die hij als voorbeeld wilde nemen voor de oprichting van een Vlaamse vereniging tegen de kwakzalverij. Dat is niet doorgegaan, maar Skepp heeft sindsdien bewezen dat ook in het kader van een breder geformuleerde doelstelling, zoals bij de skeptische clubs elders in de wereld, bestrijding der kwakzalverij heel goed mogelijk is en succesvol kan zijn.

België en Nederland zijn kleine landen en wij worden door de ons omringende landen gelukkig niet meer militair bedreigd, maar andersoortige grensoverschrijdende beïnvloeding dreigt nog altijd. In een WHO-rapport over de veiligheid van homeopathische producten, dat in 2009 verscheen, staat vermeld dat er in Duitsland jaarlijks voor 346 miljoen dollar aan homeopathica wordt geslikt, in Frankrijk zelfs voor meer dan 408 miljoen, terwijl het in Engeland meevalt: 62 miljoen dollar. Hoewel ze in Engeland – net als in ons land – een koninklijke

telg hebben, die zeer actief is in de verspreiding van zogenaamde complementaire geneeskunde (ontgrendel rustig uw revolver als u die kreet hoort!) lijkt de invloed ervan wel mee te vallen. Charles' *Foundation for Integrated Health* heeft momenteel te kampen met strafrechtelijk onderzoek door Scotland Yard, dus die heeft zijn handen even vol. De beschuldigingen variëren van fraude en verduistering van geld tot misbruik van de status als goed doel (*charity*).

Kwakzalverij vanuit Duitsland blijft een probleem, hoewel dat zich toch vooral lijkt te beperken tot wat *Heilpraktiker*, die in de grensstreek ook aan Nederland hun diensten aanbieden en tot de lokroep van de gepatenteerde Nederlandse kwakzalver Robert Gorter, die het leed van kankerpatiënten op schaamteloze wijze exploiteert. Ik bied hierbij gaarne mijn excuses aan voor het bestaan van deze landgenoot, die wij wel buiten onze landsgrenzen hebben verdreven, maar die zijn Judaspenningen nu gebruikt om tegen Skepp te procederen. U kunt en zult deze zaak ook in het nu lopende hoger beroep zeker gaan winnen, daarvan ben ik overtuigd.¹ Met een andere Nederlandse kwakzalver, Robert Trossèl – a.s. moeders, noem uw kindje geen Robert! – heeft de Belgische justitie op voortreffelijke wijze afgerekend en hem onder andere beboet met 22.000 euro en een voorwaardelijke gevangenisstraf. De man is inmiddels ook in Engeland veroordeeld door het tuchtcollege. Ik zie de Nederlandse justitie nog niet snel met dergelijke pittige straffen voor de dag komen. Dit brengt mij even op een zijspoor c.q. waarschuwing. Gemakkelijk is het niet, maar wij moeten de neiging weerstaan om ons zelf als ethisch hoogstaander te beschouwen dan gewone, minder skeptisch uitgevallen mensen. Wat ons skeptici bindt is volgens mij vooral een afkeer van slordig en gemakzuchtig denken en niet per se een hoge morele standaard. Toch wordt ons strijden tegen het idee dat wij een soort morele bakens zijn wel lastiger door de aanhoudende confrontatie met immorele kwakzalvers à la Gorter en Trossèl.

Terug naar onze geografische ligging. Frankrijk ontbeert een krachtige skeptische beweging met alle gevolgen van dien en wij kunnen daarom als Nederland blij zijn met Skepp, die onze zuidflank effectief afdicht voor penetratie door Franse charlatanerie. Mocht u een enkele Franse kwakzalver onbedoeld toch doortocht

verlenen naar ons land, dan stuit hij natuurlijk op onze vooruitgeschoven post in het Zeeuwse Oost-Souburg, Marie Prins, die hier graag bij zou zijn geweest, maar het om gezondheidsredenen moest laten afweten.

Uit uw land dringen af en toe ook dubieuze gelezers door naar ons land. Zo kregen wij te kampen met een 'crazy professor' als Michael Maes, die psychiatrische patiënten behandelt met visolie, acupunctuur en supplementen. Een rechtszaak tegen ons verloor hij kansloos, maar hij blijft zich af en toe – inmiddels naar uw land geremigreerd – in Nederland manifesteren. Binnenkort spreekt hij tezamen met ene De Meirleir, ook geen zuivere koffie lijkt het, op een symposium over het chronisch vermoeidheidssyndroom. Uitbuiting van een kwetsbare patiëntengroep dreigt wederom. Uw Kortrijkse arts-wichelaar Patrick van Eeghem werd de toegang tot ons land ontzegd, maar kreeg van de Vlaamse Orde van Geneesheren slechts een milde reprimande.

Gezien deze feiten kan gesteld worden dat uw organisatie zich zeker nog niet kan opheffen en tot in lengte van jaren nog genoeg werk kan verwachten. Wij als Nederlandse zusterorganisatie kunnen daarbij veel van u leren. Groot verschil is wellicht dat ons optreden meer kenmerken van de botte bijl heeft en dat u het floret hanteert. U heeft daarmee – als ik het goed zie – een betere relatie met de politiek dan wij en slaagt er af en toe in vertrouwelijke stukken

in handen te krijgen, die ons ontgaan. Prachtig voorbeeld ervan en een van uw grote successen was de onderschepping van een geheime *draft* van een *WHO*-rapport over bewezen indicaties voor homeopathie, dat Wim Betz in handen kreeg. Het artikel daartegen dat wij, Wim Betz, Tom Schoepen en spreker dezes, daarover schreven in de *Skeptical Inquirer* bleef in de *WHO*-hoofdkwartieren niet onopgemerkt en kon voorkomen dat er zo'n rapport, eerder kwam er wel een uit over Chinese acupunctuur, kwam. *The Lancet* interviewde ons erover en ik denk dat dr. Zhang wel uitkijkt om zo'n schandelijk rapport nog te publiceren.

Beste vrienden, bedenk daarbij dat de gezondheid en het beschavingsniveau van een samenleving gekenmerkt worden door de felheid waarmee onzin wordt bestreden en door de wijze waarop zwakkeren worden beschermd tegen warhoofden en oplichters. Skepp vervult bij beide opdrachten een onmisbare rol. Nog nagenietend van het prachtige symposium van hedenmiddag en volop genietend van een heerlijke maaltijd in uw gastvrije kring wil ik daarom tot besluit een toast uitbrengen op Skepp en zijn reeds bereikte en zijn toekomstige successen. Proost! ■

Noot

1 Die verwachting werd helaas niet bewaarheid. Gorter boekte een partiële overwinning.